

Sygn. akt III CSK 102/08

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 sierpnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Henryk Pietrzkowski

w sprawie z powództwa Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych - Biura Terenowego w K.

przeciwko Syndykowi masy upadłości Korporacji P.(...) sp. z o.o. w Ż.

o zapłatę ,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 28 sierpnia 2008 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 17 kwietnia 2007 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 24 listopada 2006 r. zasądził od pozwanego Syndyka Masy Upadłości Korporacji P.(...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ż. na rzecz powoda Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych Biura Terenowego w K. kwotę 86.107,80 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 sierpnia 2006 r. i orzekł o kosztach procesu.

Sąd ten ustalił, że po ogłoszeniu upadłości Korporacji P.(...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ż. powód przekazał pozwanemu na zaspokojenie roszczeń pracowniczych środki finansowe w łącznej kwocie 460.617,56 zł, dokonując na jego rzecz wypłat: w dniu 4 listopada 2003 r. - 211.248,25 zł oraz w dniu 13 listopada 2003 r. - 249.369,31 zł. Powód poinformował pozwanego, że z chwilą wypłaty tych świadczeń przechodzi na niego - z mocy prawa - roszczenie o ich zwrot wraz z ustawowymi odsetkami. W dniu 11 marca 2004 r. pozwany zwrócił powodowi 11.208,06 zł, a w dniu 17 maja 2005 r. pozostałą część należności głównej w kwocie 449.409,50 zł.

Sąd Okręgowy uznał, że dochodzone roszczenie znajduje oparcie w art. 10 ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 9, poz. 85 ze zm.). Powodowi należą się odsetki od przekazanych pozwanemu środków poczynawszy od dnia następnego od ich wypłaty, a od skapitalizowanej sumy tych odsetek – zgodnie z art. 482 § 1 k.c. - odsetki od dnia wytoczenia powództwa.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2007 r. oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego i orzekł o kosztach procesu. Sąd Apelacyjny zaaprobował ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę zaskarżonego wyroku i ich ocenę prawną. Podkreślił, że dochodzone roszczenie zmierza do zaspokojenia długu masy upadłości spółki „P.(...)”. Dług ten nie może być utożsamiany z długiem upadłego powstałym przed ogłoszeniem upadłości. Z tego względu pogląd skarżącego, według którego odsetki ustawowe z tytułu nieterminowego zwrotu przekazanych świadczeń winny być liczone z uwzględnieniem art. 33 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe (tekst jednolity: Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.), nie znajduje usprawiedliwienia. Powód określił warunki zwrotu przekazanych pozwanemu środków, w tym termin, od którego miały być naliczane od nich odsetki. Pozwany warunki te zaakceptował. Jest on zatem – z mocy art. 481 k.c. - zobowiązany do zapłaty dochodzonych odsetek.

Sąd Apelacyjny uznał jednocześnie, że w rozpoznawanej sprawie nie zachodzą okoliczności, które uzasadniałyby odstąpienie w całości lub w części od dochodzenia zgłoszonego roszczenia.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 k.p.c. pozwany podniósł zarzuty naruszenia:

- art. 60 Prawa upadłościowego w związku z art. 201 § 2 k.p.c. przez przyjęcie, że w sprawie niniejszej zachodzi przypadek uzasadniający dochodzenie roszczenia

w drodze powództwa przeciwko syndykowi, a w konsekwencji - rozpoznanie jej w trybie niewłaściwym;

- art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż wszczęto proces obok postępowania upadłościowego, w którym powód ma możliwość dochodzenia odsetek tak co do zasady, jak i wysokości, co prowadzi do niedopuszczalnej konkurencyjności trybów postępowania o to samo roszczenie;
- art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 10 ust. 2 i 3 i art. 13 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, polegającego na przyjęciu, że powód miał prawo do ustalenia początkowego terminu biegu odsetek od wypłaconych należności pracowniczych bez wcześniejszego ustalenia terminu zwrotu tych należności;
- art. 482 § 1 k.c. przez przyjęcie, że powodowi należą się odsetki od odsetek w sytuacji, gdy wobec dłużnika prowadzone jest postępowanie upadłościowe.

Powołując się na tak ujęte podstawy kasacyjne pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i odrzucenie pozwu, bądź też o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i oddalenie powództwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Dochodzone przez powoda roszczenie obejmuje odsetki od środków finansowych wypłaconych syndykowi na pokrycie niezaspokojonych roszczeń pracowników upadłej Korporacji P(...), spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ż.. Z przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku ustaleń faktycznych wynika, że wypłata tych środków nastąpiła w dniach 4 i 13 listopada 2004 r. Upadłość spółki „P(...)” ogłoszona została 23 lipca 2003 r. Roszczenie powoda podlega zatem ocenie – jak prawidłowo przyjął Sąd Apelacyjny – przez pryzmat przepisów ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (dalej: „u.o.r.p.”) oraz rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe (dalej: „pr. upadł.”). Pierwsza z wymienionych regulacji utraciła moc z dniem 1 października 2006 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. Nr 158, poz. 1121). Zgodnie jednak z art. 46 ust. 1 tej ustawy, sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia jej w życie stosuje się przepisy dotychczasowe. Stosownie zaś do art. 536 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i

naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm.), w sprawach, w których ogłoszono upadłość przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Pozwany nie kwestionował samej zasadności dochodzonej wierzytelności i stanowisko to jest zrozumiałe. W świetle art. 10 ust. 1, 3 i 4 oraz art. 13 ust. 1 pkt 5 u.o.r.p. nie ulega bowiem wątpliwości, że Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych może domagać się nie tylko zwrotu wypłaconych świadczeń, ale i zapłaty odsetek od środków przekazanych na ten cel niewypłacalnemu pracodawcy.

Istota sporu w rozpoznawanej sprawie ogniskowała się wokół dwóch zasadniczych kwestii. Po pierwsze, czy w przypadku przekazania przez Fundusz środków na pokrycie roszczeń pracowników po ogłoszeniu upadłości pracodawcy, właściwym trybem do zaspokojenia wierzytelności z tytułu odsetek od tych środków jest droga procesu przeciwko syndykowi, czy też zgłoszenie tej wierzytelności w postępowaniu upadłościowym sędziemu-komisarzowi na podstawie art. 150 pr. upadł. Po drugie, czy uzasadnione jest żądanie odsetek od dnia następnego po przekazaniu środków niewypłacalnemu pracodawcy. Według skarżącego, Sąd Apelacyjny, odnosząc się do obu tych kwestii zajął błędne stanowisko, dopuszczając się obrazy wskazanych przepisów prawa procesowego i materialnego. Przytoczone w skardze kasacyjnej zarzuty nie pozwalają jednak skutecznie zakwestionować zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 u.o.r.p., dokonanie wypłaty ze środków Funduszu powoduje z mocy prawa przejście na Fundusz roszczenia wobec pracodawcy lub masy upadłości o zwrot wypłaconych świadczeń. Fundusz wstępuje zatem w prawa zaspokojonego wierzyciela (art. 518 § 1 pkt 4 k.c.). Tym samym nabywa spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty. Zaspokojenie roszczeń pracowniczych ze środków Funduszu może obejmować jedynie należności główne (art. 6 ust. 2 u.o.r.p.). Nie prowadzi to jednak do wygaśnięcia roszczeń pracowników o zapłatę odsetek z tytułu nieterminowego regulowania zobowiązań przez pracodawcę. Roszczenia te mogą być dochodzone w postępowaniu upadłościowym za okres do daty ogłoszenia upadłości, a jeżeli powstały po tej dacie – bez powyższego ograniczenia (art. 33 § 1 pr. upadł.).

Fundusz nie wstępuje zatem w prawa zaspokojonych pracowników w zakresie odsetek przysługujących im od zaległych wynagrodzeń. Funduszowi przysługuje - z mocy wskazanych wyżej przepisów – „własne” roszczenie o zapłatę odsetek za opóźnienie się ze zwrotem sum wypłaconych tytułem świadczeń.

Stosownie do art. 60 pr. upadł., postępowanie dotyczące mienia wchodzącego w skład masy upadłości może być wszczęte i dalej prowadzone jedynie przez syndyka lub przeciwko niemu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego na tle tego unormowania dominuje pogląd, zgodnie z którym, jeżeli wierzytelność powstała przed ogłoszeniem upadłości, a więc dotyczy upadłego podmiotu, to właściwa jest droga postępowania upadłościowego. Jeśli zaś wierzytelność powstała po ogłoszeniu upadłości, czyli w stosunku do masy upadłości, to właściwa jest droga procesu (por. uchwały: z dnia 25 sierpnia 1994 r., I PZP 33/94, OSNP 1994, nr 10 poz. 161; z dnia 6 stycznia 1995 r., I PZP 53/94, OSNP 1995, nr 11, poz. 129; z dnia 29 sierpnia 1995 r., I PZP 22/96, OSNP 1996, nr 1, poz. 180; postanowienie z dnia 1 października 1999 r., II CKN 672/99, nie publ.). Zapatrywanie takie, do którego przychyliła się skład orzekający, przeważa też w piśmiennictwie. Wskazuje ono na brak przeszkód do rozpoznania roszczenia powoda w procesie, skoro obejmuje ono należne Funduszowi odsetki od świadczeń wypłaconych po ogłoszeniu upadłości pracodawcy.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 u.o.r.p., przy dochodzeniu zwrotu wypłaconych świadczeń roszczenia Funduszu korzystają z takiej samej ochrony prawnej, jaka przewidziana została w odrębnych przepisach dla należności za pracę. Roszczenia Funduszu zaspakajane są zatem w kolejności wskazanej w art. 204 § 1 pkt 1 pr. upadł. (w kategorii pierwszej) i – jak to wynika z art. 205 pr. upadł. – w zasadzie poza podziałem funduszy masy upadłości. Odsetki od wierzytelności wymienionych w kategorii pierwszej zaspokajane są jednak w kategorii ósmej (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2007 r., III CZP 64/07, nie publ.). Skuteczne podważenie oceny Sądu Apelacyjnego, że wierzytelność powoda może być dochodzona w drodze procesu przeciwko syndykowi, wymagało zatem powołania w podniesionych zarzutach - poza przepisami wskazanymi przez skarżącego – także art. 204 § 1 pkt 1 i 7, art. 205 pr. upadł. oraz art. 13 § 1 k.p.c. (por. uzasadnienie uchwały Sadu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 11/07, OSNC 2008, nr 2, poz. 23). Zarzuty naruszenia art. 60 pr. upadł. w związku z art. 201 § 2 oraz art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. trzeba więc ocenić jako chybione.

Zamierzonego skutku nie mogły też wyrzucić zarzuty podniesione w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Podstawę tę mogą wypełniać zarzuty naruszenia wskazanych konkretnie przepisów prawa materialnego przez ich błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie. Skarżący, formułując zarzuty obraży art. 481 § 1 k.c., art. 10 ust. 2 i 3, art. 13 ust. 1 pkt 5 u.o.r.p. oraz art. 482 § 1 k.c., nie

wskazał w jakiej postaci - błędnej wykładni, czy też niewłaściwego zastosowania - przepisy te miały doznać naruszenia. Z uzasadnienia tej podstawy kasacyjnej wynika jedynie, że - w ocenie skarżącego – Sąd Apelacyjny niewłaściwie zastosował art. 481 § 1 k.c. oraz art. 10 ust. 2 i 3 u.o.r.p. Możliwe jest więc odniesienie się do tych tylko zarzutów.

Według skarżącego, skoro przepisy ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych nie zakreślają terminu zwrotu wypłaconych świadczeń, to należne od nich odsetki nie mogą być naliczane na podstawie art. 481 § 1 k.c. Z zapatrywanie takim nie można jednak się zgodzić.

Wypłata ze środków Funduszu następuje zawsze na zaspokojenie zobowiązań wymagalnych. Trafnie Sąd Apelacyjny przyjął, że z dniem wypłaty środków przez Fundusz roszczenie o ich zwrot staje się wymagalne. Potwierdzenie tej zasady w pismach powoda z 30 października 2003 r. i 6 listopada 2003 r. adresowanych do pozwanego, określających na podstawie art. 10 ust. 3 u.o.r.p. warunki zwrotu wypłaconych świadczeń, nie może być więc traktowane – jak odczytuje to skarżący - jako przejaw jednostronnego określenia przez wierzyciela terminu spełnienia świadczenia.

Odsetki za opóźnienie się ze spełnieniem świadczenia przysługują wierzycielowi – co wynika z jednoznacznego brzmienia art. 481 § 1 k.c. - niezależnie od tego, czy opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Wskazywane przez skarżącego trudności syndyka masy upadłości w zaspokajaniu wierzytelności w sposób określony w art. 205 pr. upadł. (poza formalnym podziałem funduszu masy) nie mogą wyłączać zastosowania art. 481 § 1 k.c. w przypadku dochodzenia wierzytelności do masy upadłości jako takiej.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.